

УДК 159.923

ЕТИМОЛОГІЯ ТА СМИСЛОВІ ОЗНАКИ ТЕРМІНУ «ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА АКТИВНІСТЬ» В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

©Житнік Т. С.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
(Мелітополь, Україна)

E-mail: zhytnik_tetiana@mdpu.org.ua, ORCID:0000-0003-2250-7251

Анотація. *Актуальність дослідження* розглядається у площині еволюції суспільства та особистості. Суперечності між напрямками розвитку системи освіти та потребою самої особистості бути художньо-творчо активною актуалізують тему дослідження. **Метою** дослідження є уточнення етимології та смислових ознак терміну «художньо-творча активність» в контексті розвитку особистості. **Завдання:** розглянути значення терміну й систематизувати дефініції «художньо-творча активність», визначення джерел і механізмів розвитку «художньо-творча активності» особистості, що уточнюють його тезаурус. **Методи дослідження:** аналіз теоретико-методичних засад; узагальнення результатів визначення поняття «художньо-творча активність» особистості: категорію відображає обсяг і якість інформації, якою володіє наука про предмет дослідження і дозволить повно і систематизовано розкрити сутність дефініції для уточнення ключового поняття. **Результати** визначення поняття «художньо-творча активність» особистості: природна особливість особистості (А. Маслоу, К. Роджерс); здатність особистості реалізовувати природний потенціал (Е. Фром); джерело потреби особистості, що є підсвідомим інстинктом (З. Фрейд, К. Юнг); потреба у самовираженні (Д. Фельдштейн); процес творчого самовираження в процесі творчої діяльності (Л. Віготський); прояв внутрішньої установки та внутрішньої мотивації (Д. Узнадзе); динамічна діяльність, динамічна сторона та момент відтворення діяльності (О. Леонтьєв); характеристика особистості та джерело її перетворення (С. Максименко, О. Матюшкін); рушійна сила та джерело пробудження (О. Скрипченко); найвищий прояв особистості, прояву саморозвитку (О. Мелік-Пашаєв, Я. Пономарьов); якісна та кількісна характеристика особистості (М. Боришевський); інтегративна якість особистості, що проявляється у самостійності (Г. Костюк); міра вираженості індивідуальних характеристик особистості (Л. Коган). **Висновки** -творчість особистості розглядається згідно трьох аспектів: як сукупність якостей особистості, в яких проявляється внутрішнє емоційне відношення суб'єкта до світу і до самого себе, його спосіб самовираження; як діяльність певного характеру, яка є проявом вищої ступені активності; активність реалізується в процесі взаємодії особистості з навколишнім середовищем в діяльності і є відображенням цієї взаємодії.

Ключові слова: художньо-творча активність, особистість, тезаурус та смислові ознаки, психоаналітичні засади, гуманістичні теорії, діяльнісний підхід, системно-структурний підхід.

Вступ.

Актуальність дослідження визначено пріоритетами сучасної освіти, що відображені у Національній доктрині розвитку освіти України та визначаються запитом суспільства. Зазначається, що наразі в сучасній державі важливим є формування системи безперервної естетичної освіти, яка забезпечує розвиток художніх здібностей особистості. Отже, суперечності між сучасними напрямками розвитку суспільства та реальними вимогами сучасної особистості, актуалізують проблему розвитку

художньо-творчої активності підрастаючої нації.

Постановка проблеми.

Проблемна ситуація у тому, що поєднання слів «художня», «творча» та «активність» утворює складне неоднозначне трактування та має нечітку визначеність. Тому використання цього терміна має міжгалузеві та міждисциплінарні межі. В узагальненому розумінні термін означає особливу характеристику особистості, стан, що пов'язаний з творчістю та відбувається під час діяльності. Базовий тезаурус поняття «художньо-творча активність» складається з

таких складових: «творчість», «активність», «процес», «вид діяльності», «форма діяльності». Різні боки терміну відбиваються в поняттях «творчий розвиток», «творча активність», «творче мислення», «творча діяльність» та інші.

Як бачимо, поняття «художньо-творча активність», має різні характеристики та ознаки. Доцільним вважаємо зупинитися на більш детальному дослідженні означеного поняття та його визначення в контексті розвитку особистості.

Мета та завдання дослідження.

З метою уточнення етимології та смислових ознак терміну «художньо-творча активність» в контексті розвитку особистості, вважаємо за доцільне наступні завдання: розглянути значення терміну й систематизувати дефініції «художньо-творча активність», визначення джерел і механізмів розвитку «художньо-творча активності» особистості, що уточнюють його тезаурус.

Методи і методологія дослідження.

Методами дослідження визначено аналіз теоретико - методичних засад; узагальнення результатів визначення поняття «художньо-творча активність» особистості: категорію відображає обсяг і якість інформації, якою володіє наука про предмет дослідження і дозволить повно і систематизовано розкрити сутність дефініції для уточнення ключового поняття.

Результати дослідження.

Етимологія терміну «художньо-творча активність» складається зі слів «художня», «творча» та «активність», що мають певні смислові ознаки. Так, «художній», як перша частина терміну, означає: 1) образотворчий; 2) мистецький; 3) естетичний; 4) декоративний [8, с. 450]. Слово «творча», «творчий» має наступні семантичні ознаки: 1) мистецький; 2) образотворчий; 3) світотворчий [8, с. 408]. Як видно, обидва терміни мають споріднені семантичні значення: образотворчий, мистецький. Третя складова поняття «активність» має декілька різнохарактерних семантичних значень: 1) енергійна дія; 2) діяльнісна участь; 3) здатність до реакції, взаємодія [8, с. 13]; 4) характеристика особистості, що полягає в здатності бути імпульсом змін [13].

У довідникових енциклопедичних виданнях дефініція «активність» трактується на базі семантики іноземного слова: «активність» (від лат. *activus* – діяльнісний).

Енциклопедичний словник тлумачить термін «активність» як енергійну, посилену діяльність, діяльний стан [14, с. 33]. С. Гончаренко тлумачить активність особистості як здатність людини до свідомої трудової і соціальної діяльності, міру цілеспрямованого, планомірного перетворення нею навколишнього середовища й самої себе на основі засвоєння нею багатств матеріальної та духовної культури. Активність особистості проявляється у творчості, вольових актах, спілкуванні. Інтегральна характеристика активності особистості – активна життєва позиція людини, яка виявляється в її принциповості, послідовному відстоюванні своїх поглядів, ініціативності, діловитості, психологічній настроєності на діяльність. Протилежність активності пасивність [4, с. 21].

Практичний словник синонімів української мови пропонує терміни «активізувати» – пожвавлювати, спонукувати до дії, розворушувати; «активізуватися» – пожвавлюватися, ставати активнішим, підносити голову; «активний» – діяльний, беручий, непосидючий, невтомний, енергійний, моторний, ініціативний, зарядний, сил. завзятий, заповзятий, наполегливий, завзятий, живий [8, с. 13].

У психологічному словнику за науковою редакцією В. Войтко, активність розуміється як «здатність до свідомої трудової діяльності, міра цілеспрямованого, планомірного перетворення нею навколишнього середовища і самого себе, яка виявляється в її ініціативності, діловитості, психологічному настрої на діяльність» [2, С. 10-11].

У психологічному словнику-довіднику термін трактується «активність» як одна з характеристик особистості, яка полягає в здатності бути імпульсом змін у стосунках і навколишнім світом. На відміну від реактивності, на думку авторів, у активності джерелом є зовнішній стимул. Активність є «фундаментальною властивістю усього живого і є критерієм відмінності живої матерії від неживої, так званою мірою. Виявляється активність, на думку фахівців, у вольових актах, самовираженні, спроможності піднятися над стандартами, прагненням розширювати сферу своєї діяльності і поведінки, здатності нести в собі потенціал енергії, сили та творчості» [13].

Етимологія та смислові ознаки терміну «художньо-творча активність» в контексті розвитку особистості

У філософському розумінні феномен творчості визначається як те, що властиве живій істоті і виступає як механізм продуктивного розвитку особистості. Стосовно особистості, розвиток тлумачиться «як характеристика якісних змін об'єктів, поява нових форм буття, інновацій та нововведень, пов'язаних із перетворенням внутрішніх і зовнішніх зв'язків цих об'єктів і явищ та переходом їх до нових станів, які ніколи не повторюють з абсолютною точністю її стани, що вже здійснилися» [1, с. 847-848]. Цей процес тісно взаємопов'язаних з кількісними та якісними перетвореннями особистості з моменту народження і до кінця життя [11, 12, 14].

Провідна ідея визначення терміну «творчість» належить З. Фрейду. Представник психоаналітичної теорії особистості вважав що творчість є фантастичним задоволенням неусвідомлених бажань. Механізм художніх дій повністю нагадує механізм дії фантазії, що спонукає дуже сильні переживання. На думку автора, мотивація особистості складається з енергії потреби. Загальна кількість психічної енергії спрямована на діяльність. Образи, що виникають під час потреби, на думку ученого, є підсвідомими інстинктами. В свою чергу інстинкти є кінцевою причиною будь-якої активності [5, с. 19; 16]. Таким чином, активність є підсвідомою потребою, що виникає у разі виникнення образу. Чим яскравіше образ, емоційніше його усвідомлення, тим сильніше потреба у його відтворенні.

Своєрідне тлумачення ролі несвідомого у художньо-творчій діяльності запропонував К. Юнг. Художній твір, за К. Юнгом – це естетичний вияв психічної цілісності – свідомого «Я». У своїх роботах К. Юнг розглядає архетип як «психічний аналог інстинкту», проміжну ланку між інстинктом і образом. На відміну від З. Фрейда, К. Юнг залишає за символами не захисну, а лікувальну функцію. Символи сприяють інтеграції; їх робота спрямована на природній розвиток особистості [5, с. 20; 16; 18, с. 200].

З точки зору гуманістичного підходу, особистість постійно саморозвивається та самоудосконалюється. Творчість, на думку гуманістів, потрібно для розвитку особистості. За А. Маслоу, творчість впливає, в першу чергу на саму особистість, здатну до творчого акту та дій. Автор звертає увагу на

важливість художньо-творчої діяльності, адже вона формує особистість, допомагає долати труднощі, приймати рішення та бути самостійним. Творчість, на думку А. Маслоу, головний аспект будь-якої діяльності, що включає перцептивну, когнітивну, вольову та афективну сторони [6; 10, с. 90; 22].

Як і А. Маслоу, К. Роджерс розглядає творчу активність як природну особливість, притаманну людині. Творчий процес, за К. Роджерсом, полягає у створенні нового продукту. З одного боку цей процес можливий за допомоги унікальності індивіда, з іншого – за допомоги подій, емоцій та внутрішньому стану особистості та необхідним матеріалам. Автор погоджується з представниками гуманістичної теорії, що творча активність є необхідним елементом процесу само актуалізації особистості [7; 10, с. 92; 24].

Представник гуманістичної теорії Е. Фромм вважає, що творча активність це здатність людини «використовувати свої природні сили і реалізовувати закладені в ній потенційні можливості». Ознакою творчості є оригінальність, спонтанність, творче само сприйняття. Умовою творчості є розвиток власного «Я». Ті якості особистості, які є «результатом творчої активності, що базуються на спонтанних проявах, надають особистості основу її цілісності» [5, с. 21; 10, с. 92; 17]. Такою спонтанною активністю, на думку автора, наділені діти, які зазвичай діють у відповідності зі своєю внутрішньою природою [18, с. 249].

Досліджуючи проблему творчості, Дж. Гілфорд і Е. Торренс визначають творчість як індивідуальну властивість, що виявляється у здатності особистості знаходити нові оригінальні шляхи реалізації будь-яких завдань. Автори виокремили ознаки творчості особистості: оригінальність – здатність нестандартно розв'язати проблему; семантична гнучкість – словесна гнучкість мислення, мовленнєва творчість; образна адаптивна гнучкість – здатність виділяти функції об'єкта, щоб побачити в ньому нові можливості [3, С. 433-456; 21].

Узагальнення наукових праць уможливує висновок стосовно того, що творчість – це особливий вид діяльності особистості, що несе задоволення. Для творчої особистості можливість творити є одним із основних мотиваційних потреб будь-якої її діяльності. У контексті вивчення теоретичних засад проблеми зазначимо, що

праці представників психоаналітичного, гуманістичного підходу ґрунтуються на аналізі джерел формування творчої активності, які розглядають потреби, інтереси та мотиви діяльності особистості. Потреба, що є основою творчого інтересу і мотивації на творчість, здатна виступати джерелом збудження активності. Основою та головним показником творчої активності є індивідуальність та неповторність дій в реалізації образу «Я».

Для з'ясування й уточнення поняття «творча активність», розглянемо питання з позиції системно-структурного підходу. Системно-структурний підхід дослідження творчої активності ґрунтується на аналізі компонентів та складових творчої активності, що в сукупності складають єдину систему впливу. Простежується думка про те, що активність відображає об'єктивно наявні відношення особистості, які реалізуються в процесі взаємодії людини з суспільним середовищем і в її діяльності. Поза діяльністю активність людини втрачає сенс і спроможність подальшого розвитку. Розглянемо детальніше погляди зазначених фахівців.

В історико-психологічних дослідженнях Л. Виготського підкреслюється, що активність обумовлена використанням «психологічних знарядь». Їх застосування могло виступати як у зовнішній, так і у внутрішній формі. «Психологічне знаряддя» слугувало свідомим бажаним стимулом для суб'єкта. Індивід, таким чином розглядався як активний. Досліджуючи феномен активності, учений приділяв увагу розвитку під час процесу творчої діяльності або під час творчого самовираження [5, с. 22].

Ознаки творчості пропонує П.Енгельмейер: 1) штучність – створення культури; 2) доцільність, яка полягає у прагненні певної мети, розв'язанні якогось завдання (користь, краса, істина та ін.); 3) раптовість, оскільки творчість відрізняється від методичного мислення, вона інтуїтивна за своєю природою; 4) цілісність – творчий продукт має ідею, а всі частини твору об'єднуються в певну цілісність [19, с. 346].

Вивчаючи проблему, Д. Фельдштейн вважає, що активність є бажанням та потребою у реалізації себе, що лежить в основі становлення гармонійно розвиненої особистості: активність є загальною формою існування особистості як суб'єкта життя,

умовою реалізації своїх потенційних можливостей, підґрунтям її безперервного розвитку [15, с. 56]. Пізнавальна активність виникає та формується у процесі навчальної діяльності, піднімаючи діяльність на новий рівень. Головним у появі пізнавальної активності є мотивація, яка спонукає особистість до активності [15, с. 56].

Теорія установки Д. Узнадзе закликає до вивчення генезису установки, таким чином, до вивчення активності поведінки. Деякі сучасні дослідники в області теорії діяльності підкреслюють, що установка є моментом, внутрішньо включеним в саму діяльність, і саме в цій якості трактують установку як породжувану діяльністю [5, с. 24; 6; 7]. Таким чином, установка та внутрішній мотив є стимулом до творчої діяльності, що забезпечує виникнення творчої активності та реалізовує її.

Нема діяльності поза активністю і активності поза діяльністю вважає О. Леонтьєв. Автор запропонував розглядати три види співвідношень активності і діяльності. Отже, активність в системній організації діяльності може займати різне місце: активність – динамічна діяльність, що забезпечує формулювання потреб, формування установок, становлення психічного образу; активність – динамічна сторона діяльності, під час якої відбуваються процеси здійснення діяльності (від мотиву до мети); активність – момент відтворення діяльності (мотивів, цілей, засобів) та основного поштовху до інших якісних форм діяльності [5, с. 24; 6; 7].

Найвищим проявом особистості образу «Я» вважає творчу активність О. Мелік-Пашаєв. Під час формування образу «Я», особистість має потребу само реалізовуватися, розкривати свій потенціал таким чином, що її ідеали, цінності та мотиви формують її поведінку в цілому, її ставлення до навколишнього середовища та до самої себе [5, с. 26; 6; 7]. Отже, художньо-творча активність є багатоаспектним поняттям, що відбувається в залежності від розвитку мотиваційної та емоційної сфери.

Аналіз робіт Б. Ананьєва дають змогу визначити активність як «узагальнення ціннісним способом задоволення важливих потреб, перш за все вираження свого «Я»». Напрямок активності та засіб реалізації, вважає науковець, обирає особистість самостійно [5, с. 28]. Розглядаючи активність як якісну

Етимологія та смислові ознаки терміну «художньо-творча активність» в контексті розвитку особистості

характеристику й міру діяльності, Л. Коган визначив суттєві боки цього поняття. Він трактує активність як свідому, цілеспрямовану діяльність особистості, її цілісну соціально-психологічну якість, що діалектично взаємопов'язані, визначають і характеризують ступінь чи міру цілеспрямованих впливів суб'єкта на предмети, процеси та явища довкілля [5, с. 29; 9]. Таким чином, «активність» це особлива властивість усіх живих організмів. У цьому випадку діяльність розглядається у рамках соціальної системи, найвищою специфічною формою прояву якої є активність.

Таким чином, відповідно до діяльнісних теорій, активність розглядають у межах поняття «діяльність». Активність

реалізуються в процесі взаємодії особистості з навколишнім середовищем і в діяльності і є відображенням цієї взаємодії. Таким чином, вище зазначене дозволяє охарактеризувати зв'язок активності і діяльності в межах єдиного визначення, але не одним тим самим поняттям. Активність є сукупністю мотивів, потреб та дій, що забезпечують становлення, реалізацію та розвиток діяльності особистості, виконання окремих дій, що формують діяльність та вибір шляхів досягнення мети.

Обговорення.

Отже, на основі порівняльного аналізу теоретико-методичних засад можемо узагальнити результати визначення поняття «художньо-творча активність» особистості (табл. 1).

Табл. 1. Порівняльний аналіз отриманих даних дослідників

Етимологія та смислові ознаки терміну	Науковці
Природна особливість особистості	А. Маслоу, К. Роджерс
Здатність особистості реалізовувати природний потенціал	Е. Фром
Джерело потреби особистості, що є підсвідомим інстинктом	З. Фрейд, К. Юнг
Потреба у самовираженні	Д. Фельдштейн
Процес творчого самовираження в процесі творчої діяльності	Л. Виготський
Прояв внутрішньої установки та внутрішньої мотивації	Д. Узнадзе
Динамічна діяльність, динамічна сторона та момент відтворення діяльності	О. Леонтьєв
Характеристика особистості та джерело її перетворення	С. Максименко, О. Матюшкін
Рушійна сила та джерело пробудження	О. Скрипченко
Найвищий прояв особистості, прояву саморозвитку	О. Мелік-Пашаєв, Я. Пономарьов
Інтегративна якість особистості, що проявляється у самостійності	Г. Костюк
Міра вираженності індивідуальних характеристик особистості	Б. Ананьєв, Л. Коган
Якісна та кількісна характеристика особистості	М. Боришевський

Висновки.

Проведений аналіз наукових праць дає змогу узагальнити отриманий матеріал та зробити висновки щодо визначення тезаурусу художньо-творчої активності особистості. Згідно проаналізованих джерел, підґрунтям художньо-творчої активності є потреби внутрішнього висвітлення власних емоцій та переживань під час творчої діяльності. Творчість особистості розглядається згідно

трьох аспектів: як сукупність якостей особистості, в яких проявляється внутрішнє емоційне відношення суб'єкта до світу і до самого себе, його спосіб самовираження; як діяльність певного характеру, яка є проявом вищої ступені активності; активність реалізуються в процесі взаємодії особистості з навколишнім середовищем в діяльності і є відображенням цієї взаємодії.

Список використаних джерел

1. Абушенко В. Л. Философия: всемирная энциклопедия/ ред. и сост. А. А. Грицанов. – Москва: Харвест, Современный литератор, 2001. 1312 с.
2. Войтко В. И. Психологический словарь (на укр. языке) / под. ред. В. И. Войтко. Киев : Вища школа, 1982. 215 с.
3. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта : психология мышления / сб. переводов с нем. и англ. под ред. А. А. Матюшкина. Москва: Прогресс, 1965. С. 433 – 456.
4. Гончаренко С. У Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
5. Житник Т. С. Розвиток художньо-творчої активності старших дошкільників засобами живопису: дис. канд.пед. наук Київ, 2016.269 с.
6. Житник Т. С. Проблема развития творческой активности в психолого-педагогической литературе. *East European Scientific Journal*. 2015. № 3 (3).С. 34–37.
7. Житник Т. С. Художньо-творча активність як особистісний феномен. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2013. № 30. С. 129–133.
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови: 2-ге видання допов. Київ: Українська книга, 2000. 480 с.
9. Киричук О. В. Основи психології / за ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця: 4-те вид. Київ: Либідь, 1999. 632 с.
10. Міщиха Л. П. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Івано-Франковськ: Гостинець, 2004. 448 с.
11. Олексенко Р. И. Аксиодуховная составляющая в становлении и гармонизации социокультурного бытия человека / Р. И. Олексенко, В. В. Молодыченко, Г. Г. Тараненко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 65. С. 27-40
12. Олексенко Р.И. Особистість в освітньому середовищі, яке динамічно трансформується / Р. І. Олексенко, Ю. А. Васюк // Філософські обрії. 2017. Вип. 37. С. 124-135.
13. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посібник. Київ: Каравела, 2012. 328 с.
14. Советский энциклопедический словарь / под. ред. А. М. Прохоров, А. А. Гусаев: 4-е изд. доп. Москва: Сов. энциклопедия, 1987. 1600 с.
15. Фельдштейн Д. И. Психология развивающейся личности: монографія. Москва: Изд-во инст. прак. психол., 1996. 512 с.
16. Фрейд З. Психология бессознательного /под ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
17. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / пер. с нем. Э. Телятниковой. Москва: АСТ МОСКВА, 2006. 635 с.
18. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности: монографія. Санкт Петербург: Питер Пресс, 1997. 608 с.
19. Энгельмейер П. К. Теория творчества: монографія. Санкт Петербург: Образование, 1910. 210 с.
20. Юнг К. Г., Нойманн Э. Психоанализ и искусство: монографія. Москва:Рефл-бук, Ваклер, 1998. 304 с.
21. Guilford J.P. Creativity: a quarter century of progress. *Journal Perspectives in Creativity*.1975. No. 9.P. 37–59.
22. Maslow, A. H., A theory of metamotivation: the biological rooting of the value-life. *Journal humanistic Psychol*. 1967, No. 7, P. 93–127.
23. Mednick S. A. (1962). The associative basis of the creative process. *Journal Psychological Review*.Vol 69 (3), 220–232.
24. Rogers C. R. (1975). Empatic: An Unappreciated Way of Being. *Journal The Counseling Psychologist*, Vol. 5, 2, 2–10.

References

1. Abushenko, V. L. (2001). *Filosofija: vseмирnaja jenciklopedija* / red. i sost. A. A. Gricanov. – Moskva:Harvest, Sovremennyj literator [in Russian].
2. Vojtko, V. I. (1982). *Psihologicheskij slovar' (naukr..jazyke)* / pod. red. V. I. Vojtko. Kiev : Vishha shkola [in Russian].
3. Gilford, Dzh. (1965). *Tristoronyi ntellekta : psihologija myshlenija* / sb. perevodov s nem. i ang. podred. A. A. Matjushkina. Moskva: Progress [in Russian].
4. Honcharenko, S. U.(1997). *Ukrain skyipedahohichnyi slovnyk*.Kyiv: Lybid [inUkrainian].
5. Zhytnik, T. S. (2016). *Rozvytok khudozhnjo-tvorchoji aktyvnosti starshykh doshkiljnykiv zasobamy zhyvopysu. Candidate'sthesis*. Kyiv [inUkrainian].
6. Zhytnik, T. S. (2015). *Problema razvitiia tvorcheskoi aktivnosti v psikhologo-pedagogicheskoi literature. East European Scientific Journal,3 (3), 34–37* [inUkrainian].

Етимологія та смислові ознаки терміну «художньо-творча активність» в контексті розвитку особистості

7. Zhytnik, T. S. (2013). Khudozhno-tvorcha aktyvnist jyak osobystisnyj fenomen. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny*, 30, 129–133.
8. Karavanskyi, S. (2000). *Praktychnyi slovnyk synonimiv ukrainskoi movy: 2-he vyd-niadopov*. Kyiv: Ukrainska knyha[inUkrainian].
9. Kyrychuk, O. V. (1999). *Osnovy psykholohii / zared. O. V. Kyrychuka, V. A. Romentsia: 4-te vyd*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
10. Mishchychka, L. P. (2004). *Psykholohii atvorchosti: navch. posib. dliastud. VNZ. Ivano-Frankovsk: Hostynets* [in Ukrainian].
11. Oleksenko, R. I. (2016) *Aksiodukhovnaya sostavlyayushchaya v stanovlenii i garmonizatsii sotsiokulturnogo bytiya cheloveka / R. I. Oleksenko, V. V. Molodychenko, G. G. Taranenko // Gumanitarniy visnik Zaporyzkoj derzhavnoy inzhenernoy akademyy. Vip. 65. [in Ukrainian]*.
12. Oleksenko, R. I. (2017). *Osobystist v osvitnomu seredovyshchi, yake dynamichno transformuietsia / R. I. Oleksenko, Yu. A. Vasiuk // Filosofski obrii. Vyp. 37. [in Ukrainian]*.
13. Prykhodko, Yu. O., Yurchenko V. I. (2012). *Psykholohichniy slovnyk-dovidnyk : navch. posibnyk*. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].
14. *Sovetskijj enciklopedicheskij slovar' / pod. red. A. M. Prohorov, A. A. Gusaev: 4-e izd. dopol. (1987)*. Moskva: Sov. Jenciklopedija [in Russian].
15. Fel'dshtejn, D. I. (1996). *Psihologijar azvivajushhejsja lichnosti: monografija*. Moskva: Izd-vo inst. prak. psihol. [in Russian].
16. Frejd, Z. (1990). *Psihologija besoznatelnogo / podred., avt. vstup. st. M. G. Jaroshevskij*. Moskva: Prosveshhenie [in Russian].
17. Fromm, Je. (2006). *Anatomija chelovecheskoj destruktivnosti / per. s nem. Je. Teljatnikovoj*. Moskva: AST MOSKVA [in Russian].
18. Hell L., Zigler, D. (1997). *Teorii lichnosti: monografija*. Sankt Peterburg: PiterPress[in Russian].
19. Jengel'mejer, P. K. (1910). *Teorija tvorchestva: monografija*. Sankt Peterburg: Obrazovanie [in Russian].
20. Jung, K. G., Nojmann, Je. (1998). *Psihoanaliz i iskusstvo: monografija*. Moskva: Refl-buk, Vakler[in Russian].
21. Guilford, J. P. (1975). *Creativity: a quarter century of progress. Journal Perspectives in Creativity.issue9, 37–59*.
22. Maslow, A. H. (1967). *A theory of metamotivation: thebiological rootingofthe value-life. Journal humanistic Psychol. issue7, 93–127*.
23. Mednick, S. A. (1962). *The associative basis of the creative process. Journal Psychological Review.Vol 69 (3), 220–232*.
24. Rogers, C. R. (1975). *Empatic: An Unappreciated Way of Being. Journal The Counseling Psychologist, Vol. 5, 2, 2–10*.

Zhytnik, Tetiana – Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

E-mail: zhytnik_tetiana@mdpu.org.ua, ORCID:0000-0003-2250-7251

ETYMOLOGY AND THE DEFINITION OF THE TERM «ARTISTIC CREATIVE ACTIVITY» IN THE CONTEXT OF PERSONAL DEVELOPMENT

Abstract. **Urgency of the research** is considered on the evolution of society and personality. The contradictions between the directions of development in the educational system and the personal need to be artistic and creative actualize the topic of our research. **The purpose of the study** is to clarify the etymology and semantic definition of the term «artistic and creative activity» in the context of personal development. **The tasks** are to consider the meaning of the term and to systematize definition of «artistic and creative activity», the definition of sources and mechanisms for the development of personal «artistic and creative activity», which clarify his thesaurus. **Methods of research** are analysis of theoretical and methodical principles; generalization of the individual concept definition «artistic and creative activity»: the category reflects the amount and quality of information connected with the study subject and allows complete and systematic disclosure of the definition to clarify the key concept. **Results.** The definitions of the personal concept «artistic and creative activity» are: natural personality (A. Maslow, C. Rogers); the individual ability to realize the natural potential (E. From); the individual source of the needs, which is subconscious instinct (Z. Freud, K. Jung); the need for self-expression (D. Feldshtein); the process of creative self-expression in the process of creative activity (L. Vygotsky); human factor and internal motivation (D. Uznadze); dynamic activity, dynamic side and moment of reproduction (O. Leontiev); personal characteristics and the source of their transformation (S. Maksymenko, O. Matiushkin); driving force and awakening of the source (O. Skrypchenko); personal development, self-development (O. Melik-Pashayev, Y. Ponomariov); qualitative and quantitative personality characteristics (M. Boryshevsky); Integrative quality of personality, which finds itself in independence (G. Kostiuk); the measure of individual characteristics (L. Kogan). **Conclusions.** Personal creativity is considered in accordance with the three main

aspects: as a set of qualities of the individual, where we can see the reflection of the subject's internal emotional relation to the world and to himself, his ways of expression, self expression; as activity of a certain character, which is a high-level activity; as intensity in the process of the individual interaction with the environment. **Summary.** The relevance of the study is considered in the context of the educational system development and the individual need to be artistically and creatively active in the process of these changes. The purpose is to clarify the etymology and semantic definitions of the term «artistic and creative activity» in the context of personality development. Methods of research: analysis for theoretical and methodical principles; generalization of the results of the definition according to the individual concept «artistic and creative activity»; systematization of the definitions to clarify the key concept and definition of its semantic features in the context of personality development. **Results.** Activity is a set of motives, needs and actions that ensure the formation, implementation and development of the individual. Also it is the implementation of individual actions that form the activity and help to achieve the purpose.

Key words: artistic creative activity, personality, thesaurus and semantic definitions, psychoanalytical principles, humanistic theories, activity approach, structural approach.

Житник Т. С., Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Мелітополь, Україна).

E-mail: zhytnik_tetiana@mdpu.org.ua, ORCID:0000-0003-2250-7251

ЭТИМОЛОГИЯ И СМЫСЛОВЫЕ ПРИЗНАКИ ТЕРМИНА «ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКАЯ АКТИВНОСТЬ» В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ

Аннотация. *Актуальность исследования* рассматривается в плоскости эволюции общества и личности. Противоречия между направлениями развития системы образования и потребностью самой личности быть художественно-творчески активной актуализируют тему исследования. **Целью исследования** является уточнение этимологии и смысловых признаков термина «художественно-творческая активность» в контексте развития личности. **Задачи:** рассмотреть значение термина и систематизировать дефиниции «художественно-творческая активность», определить источники и механизмы развития «художественно-творческой активности» личности, уточняющие его тезаурус. **Методы исследования:** анализ теоретико-методических основ; обобщение результатов определения смыслового понятия «художественно-творческая активность» личности: категорию отражает объем и качество информации, которой располагает наука о предмете исследования и позволит полно и систематизировано раскрыть сущность дефиниции для уточнения ключевого понятия. **Результаты** определения понятия «художественно-творческая активность» личности: естественная особенность личности (А. Маслоу, К. Роджерс); способность личности реализовывать природный потенциал (Э. Фромм); источник потребности личности (подсознательный инстинкт (З. Фрейд, К. Юнг); потребность в самовыражении (Д. Фельдштейн); процесс творческого самовыражения в процессе творческой деятельности (Л. Выготский); проявление внутренней установки и внутренней мотивации (Д. Узнадзе); динамическая деятельность, динамическая сторона воспроизведения деятельности (А. Леонтьев); характеристика личности и источник ее преобразования (С. Максименко, А. Матюшкин); движущая сила и источник пробуждения (А. Скрипченко); высшее проявление личности, проявления саморазвития (А. Мелик-Пашаев, Я. Пономарев); качественная и количественная характеристика личности (М. Борошевский) интегративное качество личности которое проявляется в самостоятельности (Г. Костюк) мера выраженности индивидуальных характеристик личности (Л. Коган). **Выводы** - творчество, в контексте развития личности, рассматривается согласно трех аспектов: как совокупность качеств личности в которых проявляется внутреннее эмоциональное отношение субъекта к миру и к самому себе, его способ самовыражения; как деятельность определенного характера, которая является проявлением высшей степени активности; активность реализуются в процессе взаимодействия личности с окружающей средой в деятельности и является отражением этого взаимодействия.

Ключевые слова: художественно-творческая активность, личность, тезаурус и смысловые признаки, психоаналитические принципы, гуманистические теории, деятельностный подход, системно-структурный подход.

Стаття рекомендована до публікації д.філософ.н., проф. Пунченко О.П..

Надійшла до редколегії: 01. 03.2018 р.

Прийнята до друку: 05. 03.2018 р.

Житнік Тетяна Сергіївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного

Етимологія та смислові ознаки терміну «художньо-творча активність» в контексті розвитку особистості

університету імені Богдана Хмельницького, вул. Гетьманська, 20, Мелітополь, Запорізька область, 72300, Україна.

E-mail: zhytnik_tetiana@mdpu.org.ua, ORCID:0000-0003-2250-7251